

сільськогосподарської допомоги і гарантування продовольчої безпеки для тих, хто найбільше постраждав унаслідок війни. У межах цієї програми ФАО вже надала допомогу для 80 тисяч осіб у 13 областях України, продовжує надавати багаточільову грошову допомогу для покриття основних потреб понад 5 тисяч сімей у найбільш постраждалих регіонах на сході та півдні України», — зазначає Вікторія Тютюнникова.

Вживатимуть дрібні

Деякі фахівці вважають, що з початком війни посилилася тенденція до стагнації великих аграрних холдингів та інших компаній і зросла роль фермерських господарств. Який вигляд матиме мапа сільгоспдприємств після її закінчення (чи зникатимуть великі компанії, чи посиляться роль фермерів та інших дрібних учасників тощо)?

Стагнація агрохолдингів розпочалася задовго до війни. Як вважають в Інституті аграрної економіки, за останні кілька років у групі цих об'єднань в економічному плані активно приростали лише дві компанії — АСТ та «Епіцентр Агро». Тоді як більшість рухалася шляхом оптимізації, тобто відбувалося скорочення їхніх земельних банків. Війна лише прискорила цей процес.

Цікавий факт: напередодні воєнної агресії аграрні холдинги в Україні контролювали менш як 15% — близько 6,5 мільйона га сільгоспземель. І вони часто мали посередні показники результативності. Про це свідчать фі-

нансові звітності компаній, які використовують для оцінки їхньої прибутковості та перебувають під контролем регуляторів.

Не сприяє розвитку агрохолдингів в Україні й те, що програми, які вже реалізують в Україні ФАО та інші донори, передбачають максимальний розмір земельного банку одержувачів на рівні 250-1000 га.

«Тому в малих агрохолдингах, які становлять більшість загальної кількості, немає перспективи отримати міжнародну донорську допомогу на відновлення. Отже, без фінансових вливань діяльність агрохолдингів, що й до війни була слабкою, поступово згасатиме», — впевнена Вікторія Тютюнникова.

Менше пшениці, більше гороху та гречки

Як змінюються спрямованість та спеціалізація аграрних підприємств уже зараз? Приміром, господарства перестають вирощувати одні культури і починають займатися іншими, чи виникають зміни у спеціалізації тваринництва тощо?

Відповідно до прогнозів Інституту аграрної економіки, цьогорічне виробництво зернових і зернобобових культур може знизитися до 30% порівняно з 2021 роком. Імовірно, зменшиться виробництво пшениці на 34%, ячменю — на 45%, кукурудзи — на 2%. Але це ніяк не вплине на задоволен-

ня внутрішньої потреби населення у продуктах зернових та зернобобових культур. До речі, виробництво гречки за рахунок пересівання та зміни структури посівів дасть змогу повністю забезпечити потреби населення та отримати певні залишки.

Щодо технічних та інших сільськогосподарських культур прогнозують скорочення виробництва до 30%, а сояшнику до 34%.

«Знов актуальною стає популярна у 1990-ті практика городництва. Дедалі більше громадян згадують про наявність у них земельних ділянок та беруться їх обробляти, щоб виростити базові продукти. У сільській місцевості тренд на самозабезпечення може бути розширено за рахунок утриманням свійської птиці та тварин — аж до великої рогатої худоби», — констатує Олександр Нечипоренко.

Вікторія Тютюнникова нагадує, що до початку війни більшу частину врожаю становили пшениця, сояшник та кукурудза, оскільки значну їх частину було призначено для експорту. «Блокування портів показало недоліки експорту великого обсягу цих товарів, тому зростає попит на нішеві високмаржинальні культури (горох, ягоди, гірчиця тощо), транспортування яких більш варіативне», — додає вона.

На думку експерта, є підстави вважати, що такі тенденції розвиватимуться і впродовж наступних років, проте це не зашкодить вирощуванню пшениці, сояшнику та кукурудзи як основних культур.

Як фермеру отримати по 5 тисяч гривень на корову від ЄС: інструкція

Міжнародні партнери допомагають не лише силам оборони України, а і простим людям, які страждають через розв'язану загарбницьку війну російської федерації на українських територіях.

Уже влітку 2022 року Європейський Союз виділив 1,5 млрд грн на програму фінансової допомоги малим агровиробникам, які найбільше постраждали від військової агресії російської федерації і які потребують підтримки за понесені витрати на польові роботи, утримання корів, придбання ма-

теріалів для ведення господарської діяльності, паливно-мастильних матеріалів, засобів захисту рослин, кормів та інших виробничих витрат.

А в серпні Кабінет Міністрів України затвердив розроблений Міністерством аграрної політики та продовольства України порядок використання коштів указаної програми. Детальні алгоритми описані в постанові Кабінету Міністрів України від 16 серпня 2022 р. №918 «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським

господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції».

Розповідаємо, хто з фермерів і як може отримати фінансову підтримку від Європейського Союзу.

Хто може розраховувати на фінансову допомогу?

- Фермерські господарства та інші виробники сільськогосподарської продукції.

- Основна група підтримки - ті українські аграрії, які обробляють від 1 до 120 га сільськогосподарських угідь або які утримують від 3 до 100 корів.

Які вимоги висувають до фермерів?

Фермер, який хоче отримати кошти, повинен мати у власності та/або користуванні зазначену вище кількість землі чи голів ВРХ, ідентифікованих та зареєстрованих відповідно до законодавства. Але найголовніше — фермерське господарство та інші виробники сільськогосподарської продукції мають бути зареєстровані у Державному аграрному реєстрі (dar.gov.ua).

Державний аграрний реєстр — це єдиний цифровий хаб для агровиробників України. Кожен, хто зареєстрований у системі, може подати заявку на отримання державних субсидій, цільових, субсидованих кредитних програм, а також позик і технічної допомоги від ЄС та інших міжнародних донорів.

Заявка на отримання бюджетних коштів подається через особистий електронний кабінет до Державного аграрного реєстру отримувачами:

- громадянами України, юридичними особами, засновниками яких є виключно фізичні особи — громадяни України;
- стосовно яких не застосовуються судові процедури банкрутства (неплатоспроможності), передбачені Кодексом України з процедур банкрутства, та/або які не перебувають на стадії ліквідації;
- які не притягалися до кримінальної відповідальності та/або не мають незняту чи непогашену судимість, та/або не перебувають в розшуку;
- до яких не застосовувалися спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України «Про санкції»;
- які станом на дату подання заявки зареєстровані, але фактично не перебувають та не провадять свою господарську діяльність на тимчасово окупованій території України (Автономна Республіка Крим та м.Севастополь) або на територіях, які включені до переліку громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій, або які

перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), затвердженого Мінреінтеграції;

- які не мають заборгованості перед бюджетом;
- які не провадять господарську діяльність на території Російської Федерації та Республіки Білорусь;
- керівники та/або бенефіціарні власники яких не включені до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Хто надає кошти для допомоги фермерам?

- Проект фінансується за рахунок бюджетної підтримки Європейського Союзу.
- Загальна сума програми складає 1,5 млрд грн.
- У разі використання бюджетних коштів у повному обсязі заявки не реєструються.
- Головним розпорядником коштів та відповідальним виконавцем програми є Мінагрополітики. Розподіл бюджетних коштів за напрямками, передбаченими цим пунктом, затверджується також Мінагрополітики.
- Розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня є Український державний фонд підтримки фермерських господарств (далі — Укрдержфонд) та його регіональні відділення.

Скільки коштів може отримати фермер?

Агровиробники можуть отримати таку грошову допомогу:

- по 3 100 грн за 1 га сільськогосподарських угідь (але не більше 372 тис. грн)
- по 5 300 грн за вирощену дійну корову (але не більше 530 тис. грн).

Чи треба повертати кошти?

Ні, це безповоротна фінансова допомога.

Скільки триває подача заявок?

Подати заявку можна з 1 вересня

2022 року.

Граничний строк подання заявки до ДАРУ — 15 листопада поточного року.

Як зареєструватися у ДАРі?

Для реєстрації у ДАРі вам знадобляться:

- мобільний телефон чи ноутбук/комп'ютер
- електронна пошта
- кваліфікований електронний підпис (або BankID, якщо реєструється фізособа).

Що робити після реєстрації в ДАРі?

Увійдіть до електронного кабінету та перевірте дані про вас.

1. На сайті www.dar.gov.ua натисніть «Увійти до кабінету».
2. Пройдіть аутентифікацію за допомогою кваліфікованого електронного підпису або BankID (виключно для фізосіб).
3. Після першого входу в Реєстр відкриється розділ Діяльність та активність. Вкажіть ваші напрями діяльності.
4. Завантажте статут, якщо ви реєструєтесь як юрособа.
5. У розділі «Персональні дані» додайте паспортні дані, дату народження і стать, основну електронну адресу та номер телефону, адресу для листування.
6. Перевірте ваші земельні ділянки, інформація про які автоматично завантажується з Державного реєстру речових прав та Державного земельного кадастру. Для цього перейдіть у розділ «Земельні ділянки».
7. Перевірте кількість ваших тварин, інформація про яких автоматично підвантажується з Єдиного державного реєстру тварин. Для цього перейдіть у розділ Тварини.
8. Якщо дані про ваші земельні ділянки або тварин є некоректними, зверніться до адміністраторів реєстрів у встановленому законом порядку з вимогою виправити дані. Після оновлення даних в реєстрах інформація в ДАР оновиться автоматично.

Як оформити заявку в ДАРі на фінансову підтримку?

Як було сказано раніше, Державний Аграрний Реєстр надає спрощений доступ до програм державної підтримки та банківського фінансування. Для участі у програмах необхідно додати або оновити існуючі персональні дані про сільськогосподарського виробника в розділі Персональні дані.

У своєму кабінеті зареєстрований аграрій має окремий розділ — Фінансові програми.

У ньому знаходяться всі програми, доступні для аграрія та в яких він брав чи бере участь.

Для сільгоспвиробника всі програми поділені по статусу:

- ✓ Активна: Програми, в яких сільгоспвиробник бере участь або може взяти участь.
- ✓ Призупинена: Програми, в яких сільгоспвиробник бере участь і які тимчасово недоступні для подачі нових заявок.
- ✓ Завершена: Програми, в яких сільгоспвиробник брав участь і термін дії яких вже завершився.

Перейдіть в розділ Фінансові програми на панелі навігації. Відкривається сторінка Доступні фінансові програми.

Форму заявки затверджує Мінагрополітики. Відповідальність за достовірність відомостей, що містяться у заявці, несе отримувач.

Щоб подати заявку на участь у програмі підтримки та фінансування, виконайте такі дії:

1. Натисніть на кнопку Подати заявку у списку, поруч із програмою.
2. У діалоговому вікні Подання заявки на участь у програмі встановіть прапорець Даю згоду на доступ до даних на моїй персональній сторінці.
3. Натисніть на Подати заявку.
4. У діалоговому вікні Підписати документ натисніть на Підписати. Відкриється сторінка Інтегрованої системи електронної ідентифікації.
5. Підпишіть документ за допомогою електронного ключа.
6. Після підписання, відкривається сторінка Інформація про програму.
7. Натисніть на кнопку Заповнення даних, якщо першим етапом є Заповнення даних для сільгоспвиробника. У діалоговому

вікні Заповнення даних додайте необхідні дані та натисніть на кнопку Зберегти.

8. Через визначений час користувач отримує сповіщення після зміни статусу поданої заявки.

Який шлях проходить ваша заявка на фінансову підтримку від ЄС?

Укрдержфонд перевіряє подані заявки та відомості про отримувача, які містяться в Державному аграрному реєстрі, на відповідність вимогам Порядку та визначає обсяг бюджетних коштів за кожним отримувачем в межах бюджетних асигнувань.

Щомісяця в ДАР з'являються сформовані переліки отримувачів у розрізі напрямів про нарахування сум бюджетних коштів з урахуванням черговості подання заявок.

Далі до 10 числа місяця, що настає за звітним, Укрдержфонд передає ці переліки в Мінагрополітики.

На підставі наданих Укрдержфондом переліків отримувачів про нарахування сум бюджетних коштів у розрізі напрямів Мінагрополітики протягом 10 робочих днів затверджує пропорційний розподіл бюджетних коштів за кожним отримувачем в межах бюджетних асигнувань.

Про це фонд робить відмітку в Державному аграрному реєстрі та спрямовує їх протягом п'яти робочих днів з дати затвердження до Укрдержфонду.

Укрдержфонд за допомогою Державного аграрного реєстру повідомляє отримувачу про погодження або відмову у погодженні поданої заявки із зазначенням причин відмови.

У разі погодження укладає з отримувачами договори про надання бюджетних коштів і протягом п'яти робочих днів з дати отримання коштів від Мінагрополітики перераховує їх на поточні рахунки отримувачів, про що інформує Мінагрополітики протягом двох робочих днів.

Важливі нюанси програми підтримки

Укрдержфонд надсилає до 15 січня наступного бюджетного періоду до Мінагрополітики узагальнену інформацію про використання коштів за на-

прямами, визначеними пунктом 5 цього Порядку.

Сума бюджетних коштів, що надаються протягом одного бюджетного періоду отримувачам та пов'язаним із ними особам у розумінні підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України за напрямами, передбаченими пунктом 5 цього Порядку, не може перевищувати 10 тис. розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Операції, пов'язані з використанням бюджетних коштів, здійснюються відповідно до Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затвердженого в установленому законодавством порядку.

Відображення у первинному та бухгалтерському обліку інформації про отримані (створені) оборотні і необоротні активи, а також відкриття рахунків, реєстрація та облік бюджетних зобов'язань в органах Казначейства та операції, пов'язані з використанням бюджетних коштів, здійснюються в порядку, встановленому законодавством. Погашення бюджетної кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Казначейства, та проведення операцій, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, здійснюються в установленому законодавством порядку.

Мінагрополітики після закінчення бюджетного періоду подає Мінфіну інформацію про стан виконання результативних показників із результатами аналізу, поясненнями, висновками щодо їх виконання у визначені законодавством строки.

Складення і подання фінансової та бюджетної звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

Цю публікацію було створено за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільськогосподарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія).

Відповідальність за зміст цієї публікації несе виключно автор (и). Точка зору автора (ів) не обов'язково відображає точку зору SECO, FiBL, SAFOSO AG, www.qftp.org. 